

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΙ ΠΡΟΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

Συνέχεια τῶν διὰ τῶν 23/24 καὶ 25/26 τευχῶν τοῦ «Πλάτωνος» ἀνακοινωθεισῶν ἀντιστοιχῶν πρὸς ἀρχαίας νεοελληνικῶν ἐκφράσεων εἶναι αἱ κατωτέρω ἀκολουθοῦσαι.

**

ΑΝΑΦΘΕΙΡΕΣΘΑΙ καὶ ΕΚΦΘΕΙΡΕΣΘΑΙ — τσακίστηκε κ' ἤρθε.

Πολλάκις δ' ἔλευσίν τινος ἀνεπιθυμήτου λέγομεν τὴν φράσιν *τί τσακίστηκε κ' ἤρθε* ἰδῶ ἢ δι' ἰδικὴν μας μετάβασιν εἰς τι μέρος, διὰ τὴν ὁποίαν μετεμελήθημεν, *ποῦ ἐτσάκιστηκε καὶ πῆγα*. Ὁμοίotropos ἀποδοκιμασία εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸν Ἄριστοφάνη, ὅπως

εἰρ. 72: *ἐχθὲς δὲ μετὰ ταῦτ' ἐκφθαρεῖς οὐκ οἶδ' ὅποι
εἰσήγαγ' Αἰτναῖον μέγιστον κύνθαρον'*

ἢ ὅρν. 916: *ἀτάρ' ὃ ποιητά, κατὰ τί δεῦρ' ἀνεφθάρης ;*

**

ΑΙΜΑ οὐκ εἶναι — αἷμα δὲν εἶχε.

Πολλάκις ἵνα δείξωμεν ὅτι κατελήφθη τις ὑπὸ μεγάλου φόβου, ἐκ κοινῆς μὲ τὸν Εὐριπίδην ἀγόμενοι παρατηρήσεως, λέγομεν ἡμεῖς μὲν *αἷμα δὲν εἶχε*, ἐκεῖνος δὲ (Κύκλ. 408) περὶ τῶν ἑταίρων τοῦ Ὀδυσσεῆος διὰ στόματος αὐτοῦ *αἷμα δ' οὐκ ἐνήν χροῖ*.

**

φέρειν ΑΝΕΜΟΙΣ ἐπιτρέπειν—τὰ πῆρε ὁ ἀέρας ἢ ὁ ἄνεμος

Τὴν ἐπ' ὀλιγωρίᾳ πρὸς νοουθεσίας μας μομφὴν πρὸς τινὰ ἐκφράζομεν λέγοντες πολλάκις *αὐτὰ ποῦ σοῦ εἶπα τὰ πῆρε ὁ ἀέρας*. Οὕτω συμπίπτει ἡ σύγχρονος ἔκφρασις πρὸς τὴν παρὰ Θεοκρίτῳ (XXIX 35, ἔκδ. Α. S. F. Gow) μορφὴν τοῦ ἑρώντος :

*αἰ δὲ ταῦτα φέρην ἀνέμοισιν ἐπιτρέπεις,
κι' ἂν ἀφήνης τὰ λόγια μου νὰ τὰ παίρῃ ὁ ἄνεμος.*

**

ΒΑΡΥΣ ΕΝΙΑΥΤΟΙΣ—βάρυνε ἀπὸ τὰ γεράματα

Βάρυνα πιά, δὲ μπορῶ, μοῦ εἶπε κάποτε ὁ ἀείμνηστος Ἄντ. Κεραμόπουλος, ὀπνοῶν τὴν ἐκ τοῦ λυγροῦ γήρατος ἐξασθένησίν του, δι' ἣν ἠδυνάτετι νὰ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας του.

Τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν εὐρίσκομεν καὶ εἰς τὸν Θεόκριτον (XXIV, 102) περὶ τοῦ γέροντος Τειρεσίου·

Τειρεσίας πολλοῖσι βάρους περ ἑὼν ἐνιαυτοῖς.

Μὰ τούτους τοὺς ΓΛΥΚΕΑΣ—μὰ τὰ μάτια μου

Συνήθεις οἱ ὄρκοι μὰ τὸ φῶς μου, μὰ τὰ μάτια μου, γὰ μοῦ ἔβησαν τὰ μάτια, γὰ γκαβωθῶ ἂν σὲ γελωῶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λεγομένων, ὅπως καὶ ἡ Κοριττῶ τοῦ Ἡρώνδα (VI, 23), τὴν χεῖρα της φέρουσα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, εἰς αὐτοὺς ὀρκίζεται·

. . . . Μὰ τούτους τοὺς γλυκέας, φίλη Μητροί,
ἐκ τοῦ Κοριττοῦς στόματος οὐδεὶς μὴ ἀκούσῃ
ὄσ' ἂν λεξῆς

* *

ΓΛΩΣΣΑΝ ἔχειν—ἀπόλυσε μιὰ γλώσσα

Διὰ τὴν μετὰ Ἰταμῆς φλυαρίας ἐμφανιζομένη ἀναίδειαν λέγομεν μ' ἀπόλυσε μιὰ γλώσσα, ἐπαναλαμβάνοντες τρόπον τινὰ τὴν φράσιν τοῦ παρ' Ἡρώνδα (III, 84) διδάσκάλου Λαμπρίσκου, δι' ἧς ἀναίδειαν κατελόγισεν εἰς τὸν μαθητὴν του Κόκκαλον,

ἄσσην δὲ καὶ τὴν γλάσσαν, οὗτος, ἔσχηκας.

Πρβλ. καὶ Σοφ. ΑΙ. 1225 : *δήλος δὲ μοῦστί σκαιὸν ἐκλύσων στόμα.*

* *

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΧΑΙΡΕΤΩ—μεγάλη ἡ δόξα του

Πολλάκις παρ' ἡμῖν, καὶ δὴ καὶ εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις, ὅταν ἀναφέρῃ κανένας ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου του τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς ἐπιφέρει καὶ τὴν εὐλαβείας δηλωτικὴν φράσιν *Μεγάλη ἡ δόξα του*, ὅπως καὶ παρὰ τῷ Ἡρώνδα (IV, 58), ὅστις ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἔργου του λαϊκώτερον πως ἔχει τὸ ὕφος, ἡ Κοκκάλῃ, θαυμάζουσα τὸ ἔσωτερικὸν τοῦ ἐν Κῶ Ἀσκληπιδίου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γλυπτὰ καὶ ἔκπληκτος λέγουσα πρὸς τὴν φίλην της Κυρνῶ

. οὐχ ὀρῆς, φίλη Κυρνοί,
οἷ ἔργα ; καινὴν ταῦτ' ἔρεῖς Ἀθηναίην
γλύψαι τὰ καλὰ

προσθέτει εὐθὺς ἀμέσως ἐν τόνῳ εὐλαβείας *χαιρέτω δέσποινα.*

* *

τῆς ΖΟΗΣ Τ' ΕΠΑΥΡΕΣΘΑΙ—νὰ χαρῆς τὰ νιάτα σου

Δὲν ἀπέχει ἡ σύγχρονος εὐχή ἢ μεθ' ἱκεσίας λεγομένη *νὰ χαρῆς τὰ νιάτα σου ἢ ἔτοι νὰ ζήσης* τῆς παρ' Ἡρώνδα (III, 2) εὐχῆς τῆς Μητροτίμης πρὸς τὸν διδάσκαλον Λαμπρίσκον *τῆς ζοῆς τ' ἐπαυρέσθαι.*

Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. P 24—15 : *οὐδὲ μὲν οὐδὲ βίη Ὑπερήνορος ἱποδάμοιο | ἦθ' ἦβης ἀπόνετο.*

* *

ΘΕΙΟΝ ἐπελθεῖν—θεία φώτιση

Εἰς ἄνωθεν ἐμπνευσιν ἀποδίδομεν τὴν ἐν κρίσιμοις περιστάσει λῆψιν χρηστῆς τινος ἀποφάσεως, ὅταν λέγωμεν *Μοῦ ὄρε (μιὰ) θεία φώτιση*, ὡς καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν Εὐρύπιδου Κύκλωπα (411) τὴν προσφορὰν οἴνου εἰς τὸν Πολύφημον, λέγων

*ἔσῃλθέ μοί τι θεῖον ἔμπλήσας σκύφος
Μάρωνος αὐτῷ τοῦδε προσφέρειν πιεῖν.*

περιέμναι τοὺς ΘΕΟΥΣ—σημαίν' ἡ Ἁγία Σοφία

Θέλοντες νὰ δηλώσωμεν ναόν τινα, ἀρκοῦμεθα νὰ εἴπωμεν μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη οὗτος· π.χ. *πῆγα σὴν Ἁγία Μαρίνα, σὸν Ἁγιο Διονύσιο, σὸν Ἁγιο Μελέτιο* κ.τ.τ. ἢ *Σημαίνει κ' ἡ Ἁγία Σοφία* (Ν. Πολ. Ἐκλ. 2, 2) δηλ. ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Ὅμοιότροπος δὴλώσις ναῶν εὐρίσκεται π.χ. καὶ εἰς τὸν Πλούταρχον (Λυκ. 26), ὃ δὲ στεφανωσάμενος περιήκει τοὺς θεούς, δηλ. τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν.

* *

ΙΔΡΩΤΑ καὶ φειδωλίαν ἐκβάλλειν—ἔφαε τὸν ἰδρῶτα μου

Δὲ θὰ μοῦ φᾶς ἐσὺ τὸν ἰδρῶτα μου ἀκούομεν λεγόμενον μὲ τὸ νόημα δὲν θὰ μοῦ καταπατήσης τὸ δίκαιον, δὲν θὰ μοῦ πάρης ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἀνήκει. Παραπλήσιον εὐρίσκομεν καὶ εἰς τὸν Ἀριστοφάνη Ἐκκλ. 750—1):

*οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἰδρῶτα καὶ φειδωλίαν
οὐδὲν πρὸς ἔπος οὔτως ἀνοήτως ἐκβαλῶ.*

* *

ΚΑΡΔΙΗΙ βάλλεσθαι—παίρνω κατάκαρδα

Μὴν τὸ παίρνης κατάκαρδα λέγομεν πολλακίς συνιστῶντες ὑπομονήν, ὡς ἡ Κοκκάλη παρ' Ἡρώδου (IV, 52) πρὸς τὴν Κυνώ :

Μὴ πάνθ' ἐτοίμως καρδίῃ βάλλεν, Κυνοῦ.

* *

ΚΑΡΔΙΑΝ ΣΤΕΝΕΙΝ—στενάξ' ἡ καρδιά μου

Διὰ τῆς αὐτῆς μὲ τὸν Αἰσχύλον (Ἐπτ. Θήβ. 967) ἐκφράσεως *ἐντὸς δὲ καρδία στένει* δηλοῦται καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἄκρα ὀδύνη : *μοῦ κλαίει ἡ καρδιά, στενάξ' ἡ καρδιά μου, κοίτα μὴ στενάξ' ἡ καρδιά μου.*

* *

ΚΕΦΑΛΗΙ περιδεινάναι—φοβᾶμαι γιὰ τὸ κεφάλι μου

Εἰς τὰς φράσεις *φοβᾶμαι γιὰ τὸ κεφάλι μου, ἔφαε τὸ κεφάλι του* ἡ λέξις *κεφάλι* λαμβάνεται ἀντι τῆς λέξεως *ζωή*, ὡς παρ' Ὀμήρω εἰς τὰς φράσεις π.χ. *ἐμῇ κεφαλῇ περιδείδια* (Ἰλ. P 242), *σὺν τε μεγάλῳ ἀπέτεισαν, σὺν σφῆσιν κεφαλῆσι γυναιξί τε καὶ τεκέεσι* (Δ, 162).

Πρβλ. καὶ Ὁδ. 6 237 *σφᾶς γὰρ παρθέμενοι κεφαλᾶς, ῥίψοκινδυνεύοντες τὰ κεφάλια των, τὴν ζωὴν των.*

* *

ΚΟΥΡΗΣ κοσμιώτερος—νύφη, νυφούλα

Τῆς παρ' Ἡρώδου (III, 66) ἀπειλῆς τοῦ διδασκάλου πρὸς τὸν μαθητὴν *ἐγὼ σε θήσω κοσμιώτερον κόουρης* δὲν ἀπέχει τὸ σύγχρονον *θὰ σε κάνω ἐγὼ νύφη, νύφη καμαρωμένη* ἢ *θὰ σε κάνω ἐγὼ νυφούλα.*

ΚΡΥΟΣ καρδίαν περιπίπτειν—πάγωσα ἢ πάγωσε ἢ καρδιά μου

Πάγωσα ἅμα τ' ἄκουσα ἢ πάγωσε ἢ καρδιά μου εἶναι αἱ φράσεις διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἰσχυροτάτη συγκίνησις ἐκ κακῆς τινος πληροφορίας περὶ τινος προσφιλοῦς προσώπου, ὡς καὶ ὁ Χορδὸς εἰς τοὺς Αἰσχύλου Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας λέγει (834).

Κακὸν με καρδίαν τι περιπίπτει κρῦος.

* * *

ΛΥΚΟΙ ΚΑΙ ἈΡΝΕΣ—ὁ λύκος μὲ τ' ἄρνι

Τὴν δυσπιστίαν τῶν πρὸς τὴν μετὰ τῶν Τούρκων συμφιλίωσιν μετὰ τὴν θέσπισιν τοῦ τουρκικοῦ συντάγματος (1908) ἐξέφραζον, ὡς ἐνθυμούμαι ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, ἐν σαρκαστικῇ διαθέσει οἱ ραγιαδες ἐν Ἡπείρῳ διὰ τῆς φράσεως *τώρα θὰ περβανήσῃ ὁ λύκος μὲ τ' ἄρνι*, ὅπως καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς (Ὁμ. Ἰλ. Χ 263) πρὸς ἔκφρασιν τοῦ ἀδυσωπήτου κατὰ τοῦ Ἔκτορος μίσους τοῦ ἐκραύγασε πρὸς αὐτὸν

Ἔκτορ, μὴ μοι, ἄλαστε, συνημοσύνας ἀγόρευς

· · · · ·
οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

* * *

ΟΙΔΕΙΝ—φούσκωσα, μ' ἔπρηξε

Οὐχὶ σπανίως λέγεται ἡ φράσις *τὸν ἔπρηξε* ἢ *τὸν φούσκωσε* περὶ τινος ἐξωθήσαντος τινα ἢ διὰ λόγου ἢ δι' ἔργου εἰς ὄργην ἢ καὶ ἀμεταβάτως ἄ, μὰ *φούσκωσα κ' ἐγὼ* (=ἐθύμωσα κ' ἐγὼ), ὅπως καὶ ἡ Κυρνώ (Ἡρώδ. IV, 49) ἀνέκραξε ἐν ἐξάψει πρὸς τὴν δούλην τῆς Κύδιλλαν

*Μαρτύρομαι, Κύδιλλα, τὸν θεὸν τοῦτον,
ὡς ἔκ με καίεις οὐ θέλουσαν οἰδῆσαι.*

ΣΗΜ. Παραβλητέα πρὸς τὸ ἐδῶ ἐν τμητέι λεγόμενον *ἐκκαίεις* ἢ σύγχρονος ἐπὶ ὄργι-σμένου λεγομένη φράσις *ἀναψε καὶ κόρωσε*.

* * *

ΟΙΝΟΣ ΚΑΙ ἈΛΗΘΕΙΑ—ἀπὸ παιδί (. . . .) καὶ μεθυσμένο

Ὅτι *in vino veritas* ὁμολόγως ἀποφαινόμεθα καὶ ἡμεῖς, λέγοντες ἀπὸ παιδί, *τρελὸ καὶ ΜΕΘΥΣΜΕΝΟ μαθαίνει τὴν ἀλήθεια*, καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς διδασκόμεθα π.χ. ἀπὸ τοῦ πρώτου στίχου τοῦ ΧΧΙΧ εἰδυλλίου τοῦ Θεοκρίτου, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτος ἐνύφηνε παροιμίαν δηλοῦσαν τὴν ἐκ μεθύοντος γνῶσιν τῆς ἀληθείας:

«οἶνος», ὦ φίλε παῖ, λέγεται «καὶ ἀλάθεια»

ἢ κατὰ τὴν ἔκδοσιν A.S.F. Gow

«οἶνος, ὦ φίλε παῖ», λέγεται, «καὶ ἀλάθεια».

Ἄλλὰ καὶ τοῦ Ἀλκαίου τὸ γνωμάτευμα (Ἀπ. 73 ἐν τῇ ἐκδόσει Alcée—Sapho τοῦ Th. Reinach—Aimé Puech) *Ῥοῖνος γὰρ ἀνθρώποισι διοπτρον* δὲν ἀφίσταται τοῦ νοήματος τῶν δύο, παλαιᾶς καὶ νέας, παροιμιῶν, ὡς καὶ τοῦ ἐν Βυζαντίῳ λεχθέντος ἐξ ἀνοήτου καὶ μεθύοντος *μαθήσῃ τὴν ἀλήθειαν*.

* * *

ἐκ ΠΑΛΑΜΗΣ τρίχες—ὄσες τρίχες ἔχει ἡ παλάμη μου

Ἄναγινώσκοντες εἰς τὸν Πλούταρχον (Μάρκ. Κράσσου 18) τὴν πρὸς τὸν ἀπειλη-

τικόν κομπασμόν τοῦ Μάρκου Κράσσου ὡς ἐν *Σελευκεία* δώσει τὰς ἀποκρισεις ἀπάντησιν τοῦ πρέσβεως τοῦ Ἀρσάκου Οὐαγίσου, δεικνύοντος τὴν παλάμην του, ἐντεῦθεν, ὃ *Κράσσε*, φύσσονται τριγες πρότερον ἢ σὺ ὄψει *Σελεύκειαν*, ἐνθυμούμεθα τὴν παρ' ἡμῖν κατά-
ραν ὅσες τριγες ἔχει ἡ παλάμη μου, τόση προκοπὴ νὰ κάνης.

* *

Ἴππους ΠΛΗΤΤΕΙΝ

Εὐρόνοντες τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος *χτυπῶ* λέγομεν τὴν φράσιν *χτύπα τ' ἄλογα* μὲ τὸ νόημα ὀδήγει τὰ ἄλογα. Τὴν αὐτὴν χρῆσιν τοῦ ἀντιστοιχοῦ ῥήματος *πλήττω* εὐ-
ρίσκομεν π.χ. εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλ. Π 728):

*Κεβριόνη δ' ἐκέλευσε δαΐφρονι φαίδιμος Ἔκτωρ
Ἴππους ἐς πόλεμον πεπληγέμεν.*

* *

ΣΠΟΔΕΙΝ—ΣΜΩΧΕΙΝ—ΦΛΑΝ

Τὴν ἐπὶ τὸ κωμικώτερον χρῆσιν ἀντὶ τοῦ *ἐσθίειν* τῶν ῥημάτων *σποδεῖν* καὶ *φλᾶν* (Ἀριστοφ. Εἰρ. 1306 *φλᾶν ταῦτα πάντα καὶ σποδεῖν*, Πλούτ. 694 *ἀγῶ τότε ἤδη τῆς ἀθάρης πολλὴν ἔφλων*), *σμώχειν* (Εἰρ. 1309 *καὶ σμώχει ἀμφοῖν τοῖν γνάθωιν*) ἔχουν καὶ τὰ νέα ἑλλη-
νικά ῥήματα *στουμπίζω* καὶ *κοπανίζω*. ταῦτα ἐκτὸς τῆς σημασίας *συντρίβω* λαμβάνονται ἐν φιλοπαίγμονι διαθέσει ἀντὶ τοῦ *τρώγω*: *πάρε ἕνα κομμάτι ψωμί καὶ στούμπα το κοπά-
νισε αὐτὸς μιά κομμάτα τόση δά.*

ΣΗΜ. Ὅπως δὲ τὸ *φλᾶν* πρὸς τῆ τοῦ *συντρίβειν* σημασίᾳ (Ἀριστοφ. Νεφ. 1376 *κάπειτ' ἔφλα με κάσπῶδει κάπνιγε ἀπέθλιβεν*, Πλούτ. 718 *ἔπειτ' ἔφλα ἐν τῇ θυσίᾳ*, Πινδ. Νεμ. X, 128 *οὐ μιν φλάσαν κ.ἀ.π.*) ἔχει καὶ τὴν τοῦ εὐνουχίζειν (Θεοκρ. V, 147—150 *οὗτος ὁ Δευκίτας ὁ κορυπιλος, εἴ τιν' ὀχευσεῖς | τᾶν αἰγῶν, φλασῶ τυ... | ... Ἀλλὰ γενοίμαν, | αἶ μή τυ φλάσ-
σαιμι, Μελάνθιος ἀντὶ Κομάτα*), ὅστω καὶ τὸ *κοπανίζω* παρ' ἡμῖν ἔχει καὶ αὐτὴν τὴν δευτέ-
ραν, τὴν τοῦ εὐνουχίζειν, σημασίαν: *κοπανίσαμε τὸ θαμάλι κοπανισμένο τραῖ, ὅπερ καὶ χοντρο-
κοπάνι λέγεται* (Ἡπειρος), ὡς ἐν τῇ ἡλικίᾳ τοῦ τράγου εὐνουχισθέν.

* *

ΤΙΤΡΩΣΚΕΙΝ—τὴ μαχαίρωσε

Τὴν ἐπὶ τοῦ ὀμιλεῖν γυναικὶ μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς ἐκφράσεως *τὴ μαχαίρωσε* (Ἡπειρος) εὐρίσκομεν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ὁμοίαν παρ' Αἰσχύλῳ (Ἄπ. 41) χρῆσιν τοῦ *τιτρώσκειν* ἐν τῷ παρ' Ἀθηναίῳ (13, 600α) ἀποσπάσματι:

*Ἐρᾷ μὲν ἄγνος οὐρανὸς τρώσαι χθόνα,
ἔρωε δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν.*

* *

ἐμὴ ΨΥΧΗ—ψυχὴ μου

Τὴν πρὸς τὸ τέκνον τῆς πλήρη τρυφερότητος προσφώνησιν συγχρόνου μητρὸς *ψυχὴ μου* εὐρίσκομεν καὶ εἰς τὸ νανούρισμα τῆς Ἀλκμήνης πρὸς τὰ δύο τέκνα τῆς, τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Ἴφικλέα, παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ (XXIV, 8):

εὐδτε ἐμὰ ψυχά, δύο ἀδελφοί, εὔσοα τέκνα.

ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΠΡΙΑΣΘΑΙ—καὶ τὴν ψυχὴ μου θά δινα

Καὶ τὴν ψυχὴ μου θά δινα γι' αὐτόν, (-ή, -ὸ κ.ο.κ.) λέγομεν περὶ προσώπου προσφιλεστάτου, τοῦ ὁποῦοι ἢ ἀπώλεια βαθύτατον ἄλλος θά μᾶς ἐπροξένει, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Ξενοφῶν (Κ. Παιδ. I, 36) εἰς τὸ στόμα τοῦ Τιγράνου, συνομιλοῦντος περὶ τῆς συναιχμαλώτου συζύγου του πρὸς τὸν αἰχμαλωτίσαντα αὐτοὺς Κύρον, θέτει τὴν φράσιν 'Εγὼ μὲν, ὦ Κύρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην, καὶ τὴν ψυχὴ μου θά δινα νά τὴν ξαγοράσω, γιὰ νά μὴ γίνῃ σκλάβα.

* *

ΨΥΧΗΝ ἐπὶ χειλέων λείπεσθαι—μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια

Μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια ἢ μὲ τὴν ψυχὴ στό στόμα λέγομεν πρὸς δήλωσιν ἐσχάτης καταπονήσεως. Εἰς τοιαύτην καταπόνησιν ζητεῖ ἡ Μητροτίμη ('Ἡρώδ. III, 3—4) ἀπὸ τὸν διδάσκαλον νά ὑποβάλλῃ τὸν δυσήνιον υἱόν της λέγουσα :

*τοῦτον κατ' ὄμου δεῖρον, ἄχρισ ἢ ψυχὴ
αὐτοῦ ἐπὶ χεῖλων μόνον ἢ κακὴ λειφθῆ.*